

Respons

Afghanistan: Krav til foreldres samtykke ved søknad om statsborgerskap for barn

- Kan en afghansk far søke om statsborgerskap for sitt barn uten barnemorens samtykke?
- Kan en afghansk mor søke om statsborgerskap for sitt barn uten barnefarens samtykke?

Om statsborgerskapslovgivningen

Afghanistans første statsborgerskapslov ble vedtatt i 1936. En ny lov ble kunngjort i 1986 og deretter revidert av Taliban-administrasjonen i juni 2000. Taliban gjorde ingen endringer i lovteksten, men byttet ut «Democratic Republic of Afghanistan» (MPI 2012).

Det hersker noe uenighet om hvilken lov som gjelder, men UNHCR opplyser via Refworld at loven av 2000 er den gjeldende, og at loven av 1936 er opphevet.¹ En afghansk jurist som Landinfo har konsultert i sakens anledning (e-post desember 2014), viser til loven av 2000.

De to lovene bygger på samme prinsipper, og mye av innholdet er sammenfallende. Det er også vesentlige forskjeller, blant annet i reguleringen av barns statsborgerskap i tilfelle den ene forelderen ikke er afghansk borger (MPI 2012, s. 96). Loven av 2000 er mer detaljert og regulerer forhold som var uregulert i loven av 1936.

Det legges her til grunn at loven av 2000 er den som gjelder.

I henhold til lovens artikkel 7 tillates ikke dobbelt statsborgerskap. Det slås videre fast at forhold knyttet til ervervelse og frasingelse av statsborgerskap, må være i samsvar med prinsippene i islam (Law on Citizenship 2000, artikkel 9(1)). Et barn av afghanske foreldre blir afghansk statsborger, uavhengig av om vedkommende er bosatt i eller utenfor afghansk territorium (artikkel 9(2)).

¹ Loven av 1936 er tilgjengelig på Refworld, men med følgende kommentar: The present Law shall has [sic] been repealed by the Law on Citizenship of the Islamic Emirate of Afghanistan of 24 June 2000.

Artikkel 10 regulerer barnets statsborgerskap i tilfeller der bare en av foreldrene er afghansk borger. Bestemmelsene er uavhengig av forelderens kjønn:

Article Ten

1. *If at the time of birth of the child, one of the parents holds citizenship of the IEA² and the other holds the citizenship of another country, the child is considered citizen of the IEA in the following conditions:*
 1. *If the baby is born in the territory of the IEA.*
 2. *If the baby is born outside the territory of the IEA but one of his/her parents permanently resides in the IEA.*
 3. *If the baby is born outside the territory of the IEA and the parents too live outside of the territory of the IEA and the parents mutual consent select the citizenship of the IEA for the baby.*

Selv om bestemmelsen fremstår kjønnsnøytral, og det foreligger svært begrenset erfaringsmateriale, er det Landinfos forståelse at fars statsborgerskap er avgjørende for om barnet anses å være afghansk borger, og at lovens krav om samtykke (*mutual consent*) ikke etterlevs. Dette bekreftes av U.S. Department of State:

Citizenship is transmitted by a citizen father to his child. Birth in the country or to a citizen mother alone is not sufficient (2014, s. 43).

Et barn registreres som afghansk borger ved at det søkes om tazkera for barnet (diplomatisk kilde, e-post januar 2015). Det finnes ingen sentral oversikt over den afghanske befolkningen i form av et folkeregister eller lignende, og det har ikke vært folketelling på flere tiår.

Tazkera er det sentrale ID-dokumentet for afghanske borgere; det gir tilgang til sivile rettigheter og er det sentrale underlagsdokumentet ved utstedelse av pass. Fars tazkera er underlagsdokumentet for utstedelse av tazkera til barnet. Tazkera inneholder opplysninger om navnet på barnets far og farfar, men opplysninger om barnets mor fremkommer ikke (diplomatisk kilde, e-post januar 2015). Det er heller ikke krav om fremleggelse av fødselsattest³ i forbindelse med utstedelse av tazkera.

Loven regulerer tilfeller hvor en av foreldrene er afghansk borger, og det i forbindelse med skilsmisse oppstår uenighet om barnets statsborgerskap. I henhold til loven vil barnet i slike tilfeller anses å være afghansk borger til myndighetsalder.

Article Twenty-One

3. *If one of the parents who is a national of the IEA and does not agree with the nationality of his/her children in case of divorce, their children will be considered nationals of the IEA until the age of 18.*

² Islamic Emirate of Afghanistan.

³ Det foregår ikke systematisk fødselsregistrering i Afghanistan (Landinfo 2010, s. 8).

Om familielevgivningen

Familierett i Afghanistan utgjør en kombinasjon av lover, tradisjonell rett og sharia. Sivilloven (Civil Code 1977) er et omfattende lovverk bestående av 2416 paragrafer, men den regulerer ikke alle familierettslige forhold.

Foreldrerett som sådan er ikke særskilt regulert i sivilloven eller annet lovverk. Grunnloven fastsetter et prinsipp om at sharia gjelder for de forhold som ikke er regulert av grunnloven eller annen lovgivning. Den rådende lovskoleretningen i Afghanistan er hanafi for den sunnimuslimske befolkningen og ja'fari for den shiamuslimske delen av befolkningen. I henhold til begge lovskolene er det far som har foreldre retten (guardianship) for egne barn (MPI 2012, s. 106).

Det følger av sivillovens § 256 at fedre har forsørgeransvar for sine barn, ansvaret opphører når sønnene selv kan arbeide og når døtrene blir gift.⁴ I tilfelle skilsmisse, vil mor ha den daglige omsorgen de første årene av barns liv. I henhold til sivilloven blir barn overført til far ved henholdsvis fylte ni år for jenter og sju år for gutter (UNAMA & OHCHR 2010, s. 27).

Konklusjon

Afghansk statsborgerskapslovning åpner for å gi barn statsborgerskap uten begge foreldres samtykke i forbindelse med skilsmisse (*in case of divorce*) mellom parter der kun en av disse er afghansk borger. Ordlyden i den aktuelle bestemmelse er kjønnsnøytral, og den gjelder altså uavhengig av om det er mor eller far som er afghansk borger.

Selv om bestemmelsene i statsborgerskapsloven er kjønnsnøytrale, er det Landinfos oppfatning at det som hovedregel vil være barnets far som kan søke om statsborgerskap for sitt barn uten barnemorens samtykke. Den patrilineære samfunnsstrukturen innebærer at barna tilhører fars familie. Menn er familiens overhode og tar avgjørelser på storfamiliens vegne. Ved utstedelse av tazkera er det ingen mekaniser i prosessen som vil synliggjøre at barnets mor ikke har samtykket. En diplomatisk kilde hevder (e-post januar 2015) at selv om utstedende myndighet blir gjort oppmerksom på at mor ikke samtykker, vil det antagelig bli utstedt tazkera likevel.

På bakgrunn av sosiale og kulturelle forhold, kombinert med den sterke posisjonen islamsk rett (sharia) har i samfunnet, mener Landinfo at det er lite sannsynlig at en afghansk mor kan søke om statsborgerskap for sitt barn uten barnefarens samtykke. En praktisk hindring er at barnefarens identitetsdokument er det sentrale underlagsdokumentet for utstedelse av tazkera til barnet.

Dersom kvinnen tilhører en familie med stor innflytelse og ressurser, og som gir henne støtte i prosessen med skilsmissen, vil dette unntaksvis kunne stille seg annerledes. Det samme kan være tilfelle dersom kvinnen er høyt utdannet og fra øvre sosiale lag.

⁴ Lovens ordlyd er som følger: *The father shall provide maintenance to the minor son until he acquires the power to work and the minor daughter until she gets married.*

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor korte frister og inneholder gjerne lite bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- [Civil Code] (1977). *Civil Law of the Republic of Afghanistan*. Tilgjengelig fra Asian Legal Information Institute <http://www.asianlii.org/af/legis/laws/clotroacogn353p1977010513551015a650> [lastet ned 6. januar 2015]
- MPI, dvs. Max Planck Institute (2012, juli). *Max Planck Manual on Family Law in Afghanistan*. Hamburg: Max Planck Institute. Tilgjengelig fra http://www.mpipriv.de/files/pdf3/max_planck_manual_on_afghan_family_law_english.pdf [lastet ned 2. januar 2015]
- [Law on Citizenship] (2000, 24. juni). *Law on Citizenship of the Islamic Emirate of Afghanistan*. Tilgjengelig via UNHCR Refworld http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=404c988d4&skip=0&query=citizen_law&coi=AFG [lastet ned 2. januar 2015]
- [Law on Citizenship] (1936, 6. november). *Law of Citizenship in Afghanistan*. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <http://www.refworld.org/docid/42d63de34.html> [lastet ned 5. januar 2015]
- Landinfo (2010, 21. september). *Pass, identitetskort og grunnlagsdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1404/1/1404_1.pdf [lastet ned 5. januar 2015]
- UNAMA & OHCHR, dvs. United Nations Assistance Mission in Afghanistan & Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (2010, 9. desember). *Harmful Traditional Practices and Implementation of the Law on Elimination of Violence against Women in Afghanistan*. Genève/Kabul: UNAMA & OHCHR. Tilgjengelig fra http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/Publication/HTP%20REPORT_ENG.pdf [lastet ned 12. januar 2015]
- U.S. Department of State (2014). *Country Reports on Human Rights Practices for 2013 Afghanistan*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/documents/organization/220598.pdf> [lastet ned 6. januar 2015]

Muntlige kilder

- Afghansk advokat. E-post 27. desember 2014.
- Diplomatsk kilde. E-post 14. januar 2015.

Respons Afghanistan: Krav til foreldres samtykke ved søknad om statsborgerskap for barn

© Landinfo 2014

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.